

„Појава телевизије била је најреволуционарнији догађај века. Њен значај је упоредив са проналаском барута и открићем штапарске пресе, који су променили услове људског живота у вековима који су следили.“

Расел Бејкер

Фило Фарнсворт, проналазач телевизије, је свакако имао битно другачије, алтруистичкије мотиве, када је човечанству први пут представио *прозор у свет*, од оних којима су вођени људи којима је овај проналазак данас од највеће користи. Иако је Фарнсворт у свом проналаску видео могућност да широким народним масама донесе сазнање и битне информације о животу и свету у коме живимо, највећу корист од овог проналаска извукли су они који су видели телевизију као могућност да свакој породици и појединцу непозвани дођу у дом, да их бесомучно бомбардују масом лажи и тенденциозно компонованих полуистина, без могућности да им било ко од гледалаца реплицира. И, још горе, да било ко од гледалаца оспори њихове тврдње у јавности, на чије мишљење једино велики центри моћи данас имају неприкосновени монопол. Штавише, те исте лажи и полуистине моћи ће да беспомоћној публици понављају у недоглед, све док оне, како то Гебелс, можда најмањи лицемер међу манипулаторима јавним мњењем рече - постану *истина*

.

Већ са самим проналаском и првом употребом телевизије, јавили су се вапаји против овог главног оружја реформисаног тоталитаризма. Узалуд су и Орвел и Хаксли у својим антиутопистичким трагедијама покушавали да укажу на опасности које нови проналазак носи. Просечан савремени човек се данас и Орвелу и Хакслију игнорантски смеје, гледајући најновије *догађаје* из *Куће Великог брата* и трошећи свој атрофирани интелект на одгонетање поп-филозофских порука, налепљених на најновије производе фабрика вештачких потреба Човека.

Па ипак, и тај просечни модерни човек (*homo sapiens repetiens*) није имао великог избора. Могао се или одрећи телевизије и *живети у прошлости*, или се препустити на милост и немилост свим благодетима и пошастима које му

плави свет из плаве кутије

доноси. У Србији данас, алтернативе су – плаћати или не плаћати ноторну ТВ-претплату, а онда, у сваком случају подједнако конзумирати постојећу несадржајну, ниско квалитетну и духом времена осиромашену понуду постојећих ТВ-станица. Избор је толико јадан, да се може рећи и да је неко тај избор уместо нас направио много пре него што смо дограбили даљински управљач, убеђени да сами бирамо шта ћемо гледати. Многи од нас се, док се бавимо једним од најпопуларнијих спортова у свету (тзв.

шалтањем канала

у бесконачност) никада и не запитају да ли ћемо у

плавој кутији

икада наћи то што заиста тражимо.

Очекивало би се да је у тзв. *демократским* друштвима понуда ТВ-програма разноврснија. Али није. Ни по броју активних ТВ-станица, ни по њиховој упоредној програмској садржини. Забавни програм је у великој мери прогутао културно-уметнички, омладински и дечији програм, да би, заједно са спортским и играним програмом чинио део много већег, комерцијалног програмског сектора. Образовни програм је маргинализован и њиме доминирају вести из дивљине и

научни

експерименти из свакодневног живота. Други жанровски сектор, који доминира програмским шемама најгледанијих ТВ-кућа на Западу (реч

Запад

се у Србији данас чита као

цео свет

) је информативни програм, који нуди све више бескорисних информација, које се у недоглед понављају. Овде се нећемо бавити идеолошким смерницама, којих се уредници оваквих програма држе, када у својим вестима посвећују много више пажње херојском ватрогасцу, који је скинуо одбеглу мачку са дрвета, од стотина цивила који гину у америчком бомбардовању Авганистана и Ирака.

Бомбардовањем аудиторијума масом непотребних информација постиже се ефекат константне друштвене конфузије и политичке атрофије народа. Пластично речено, гледаоци не стигну да изврше тријажу информација, које путем медија добију – које су валидне, а које ирелевантне. Пре него што приспеле информације валоризују, обрађени су контингентом нових, актуелнијих, али подједнако *битних* и подједнако *истинитих*

, као и претходне (упоредиво је са праћењем политичких обећања министра Динкића).

На дужи временски рок, гледаоци

дигну руке

и прихватају све информације здраво за готово, без икаквог суда о њиховој вредности, а остатак слободног времена проводе пратећи забавни програм. Тај ефекат је појаснио

Нил Постман у свом концепту

сразмере

информација-акција

[\[1\]](#)

. Упрошћено: уколико је понуђен мањи број, али истинитих и релевантних информација, може се очекивати јача друштвена (ре)акција на њих. И обрнуто: уколико се понуди већи број мање релевантних и мање истинитих информација, друштвена акција ће бити мања, или ће изостати. То омогућава естаблишменту да несметано имплементира жељене политичке мере, без практичне друштвене критике. Уколико се из медија изопште и независни интелектуалци, који теоријски критикују политику естаблишмента, ефекат се додатно појачава. А управо то је и циљ уређивачких политика водећих медијских кућа, како на Западу, тако и код нас.

И сами смо се, током рата у БиХ, и током `99 године уверили у једностраност у извештавању водећих западних медија. НАТО никада није запостављао информативно и пропагандно деловање, ни у земљама под њиховом контролом, као ни у онима на чије контролисање претендује. Током агресије, НАТО званичници су захтевали од српске стране да омогући емитовање вести западних медијских кућа у Србији. Српска страна је то одбила. Непосредно после агресије, враћена је дозвола за рад медијској кући Б92, те је у про-НАТО круговима потреба за директним преношењем информативног програма широм Србије нестала. Б92 и њихови медијски сателити су своју легитимацију изборили у ангажовању за обарање ауторитарног режима у Србији, који је у наредној години у потпуности изгубио подршку свог народа. Током целог процеса октобарских промена 2000. ношени су на леђима народног незадовољства и штићени (често и физичком силом) од стране тог истог народа, који је био решен да се не смири све док један, у основи диктаторски режим, не збаци. На тај начин, испостава НАТО за психолошко деловање удобно се сместила у загрљај нових власти у Србији. Новим властима (тј. њиховом значајном делу) била је потребна подршка дојучерашњег *независног* медијског блока, па се убрзо развила и својеврсна симбиоза између евросрпских центара моћи и овог прозападног конгломерата за друштвено-политичко деловање.

Задатак Б92 био је (и остао) дискредитација свих патриотских снага у Србији, као и промоција евроатлантских *вредности*, што је у директном интересу одржавања политичке доминације блока окупљеног око ДС-а, као и њиховом доцнијем квазиопозиционом *спин-оф* одељењу, окупљеном око ЛДП-а. Заузврат, уређивачком политиком Б92, њиховим финансирањем и другим јавности недовољно разјашњеним питањима се нико из естаблишмента неће бавити. У међувремену је власт у Србији успоставила много ригорознију контролу медија у земљи, кроз врло суптилан метод издавања и одузимања дозвола за рад радио и ТВ-станица, коју обавља Републичка радиодифузна агенција. Суптилноста се огледа у томе што је, оваквим методом, избегнута свака могућа непријатност у јавности, уколико власт идентификује потребу да неки медиј угаси. Лидери ондашњег ДОС-а, који данас чине ЗЕС, нажалост, у међувремену нису схватили основну поруку петог октобра – а то је да се народ те јесени подигао да би збацио режим Слободана Милошевића, а не да би

довео њих на власт. Ту лекцију ће, свакако, морати да науче, јер је сваки режим чији опстанак почива на одржавању медијског мрака, у најмању руку ауторитаран, ма колико суптилне и европским звездама окићене методе имао.

Посматрајући развој уређивачке политике информативног програма РТС-а и Б92, може се слободно тврдити да оне чине две стране једног те истог новчића. Да упростимо: ниједан од водећих медија у Србији не критикује евроинтеграције, иако је подршка јавности уласку Србије у ЕУ значајно опала, поготову током последњих годину и по дана, те данас чини нешто више од 60%, док подршка уласку у НАТО и даље тавори у једној четвртини овдашњег популуса [2]. Па ипак, јавна дебата о уласку у НАТО ни у једном од водећих медија није озбиљно покренута, док се подршка за улазак у ЕУ представља као *подразумевајућа*

ствар. Противници и једног и другог решења изопштени су из медијског живота, без обзира на њихову бројност. У водећим медијима (чак и у онима које финансирају грађани Србије) се редовно емитује проевропска пропаганда, упакована у обланду приче о европским институцијама и квизова за оцењивање *сазревања* политичког усмерења омладине.

Уколико је тежња за уласком Србије у ЕУ и НАТО, ствар о којој се јавно не дискутује, уколико се она нигде не сме ни довести у питање, а камоли оспорити, онда је актуелно питање унапређено у ранг догме. Ergo, евроинтеграционизам у Србији је: а) државна идеологија; или б) државна религија (за ово потоње, естаблишмент ће ипак морати да доврши реформу СПЦ).

Организације које се евроатлантизму противе, бесомучно су, без правне одговорности, бомбардоване клеветамa о њиховом наводном (клеро)фашизму и неонацизму, док припадници независне интелектуалне елите Србије, који се томе такође противе, бивају позвани у медије само да би потом били непрекидно нападани и етикетирани као *остац* *претходног режима*

. Опозиција евроатлантским интеграцијама је медијски толико маргинализована, да и оно мало њихових појављивања у електронским медијима служи само као повод за провокације, нове нападе и клевете од стране естаблишмента. Уколико три четвртине грађана Србије није за улазак у НАТО и преко једне трећине грађанства не подржава улазак у ЕУ, а њихови гласови се нигде не чују, треба имати јаку петљу или образ као *ђон*, те тврдити да су медији у Србији независни.

Па ипак, одређене разлике између усмерења уређивачке политике информативног

програма РТС-а и Б92 постоје. Социјална питања и нарастајући социјални проблеми у земљи лишени су озбиљнијег присуства на РТС-у (у њиховом традиционалном духу пројектовања слике Србије, као једног социјалног раја, у коме је благостање народа, такође, подразумевајућа ствар), док се Б92 њима бави само зарад повећања гледаности и то искључиво уколико бављење тим питањима не угрожава интересе центара моћи, који иза те медијске куће стоје. На пример, Б92 се никада неће бавити проблемима радника „*US Steel Serbia*“ суоченим са потенцијалним губитком радног места, услед евентуалног потпуног затварања тог концерна. Такође, Б92 никада неће чепкати по економским интересима компанија које би се радо дочепале грађевинског земљишта на месту данашњег Београдског зоолошког врта.

Кулпиозност телевизије Пинк се огледа на другачијем нивоу. Та телевизија има другачију друштвену улогу – улогу забаве широких народних маса. Пинк својом уређивачком политиком највише доприноси политичкој атрофији народа, рушењу традиционалних моралних вредности, пропагирању потрошачке културе и другог, што је све у комплементарном односу са уређивачким политикама РТС и Б92. Заправо, делатност ТВ Пинк најбоље служи као свеобухватна медијска подршка ономе ко је на власти.

„Телевизија је прва истински демократска културна тековина – прва културна тековина доступна свима и у потпуности управљана онима шта народ жели. Најстрашније је управо то, што народ жели.“

Клајв Барнс

Не бих се сложио са онима који тврде да оваква програмска заступљеност доноси гледаност телевизијама јер то *гледаоци воле*. Публика бира између понуђених опција и опредељује се за ону, која им се највише свиђа (или најмање не свиђа) од понуђених. Односно, немогуће је изабрати за гледање оно што нико није понудио. При томе првенствено се мисли на квалитетан информативни програм, лишен једностраности у уређивачкој политици, затим на запостављени културно-уметнички, образовни и дечији програм.

Судећи по истраживању, које је обавила Новосадска новинарска школа, а чије је резултате на НСПМ објавила др Јованка Матић [3], програмске садржине, које нам нуде четири водеће ТВ-станице се, што се разноврсности тиче, међусобно пуно не разликују. Осим сиромашног играног програма, одликује их доминација забавног програма, прошарана комерцијалним порукама. Остатак времена (преко 40% програма РТС и Б92) попуњен је информативним бомбардовањем гледалаца евроатлантским погледом на свет.

Уколико се свему овоме додају и резултати истраживања *Телевизија у Европи* [4], који показују да грађани Србије, највише од свих Европљана гледају телевизију – преко четири и по сата дневно, можемо закључити да је ефекат, који овакве уређивачке политике водећих српских медија производе застрашујући. Па ипак, у свету нам једино Американци, са својих скоро осам сати дневног гледања телевизије, могу парирати [5]

“Американци су најбоље забављани и, највероватније, најслабије информисани народ Запада.“

Нил Постман

Колико је погубно дејство водећих медијских кућа у САД, посведочиће и чињеница да је просечан Американцац (у недостатку истинитих информација) подржавао бомбардовање Србије, рат у Авганистану, рат у Ираку. Просечан Американцац је, суочен са губицима америчке војске у Ираку, заговарао бомбардовање те земље све док она *не буде равна као стакло*

Просечан Американцац је изабрао за председника човека који ни две просто-проширене реченице пред новинарима не може изговорити. Да ствар буде гора, после четири године, истог државника, изабрао је поново. Просечан Американцац и даље верује да њихов актуелни председник доноси много дубље политичке промене од козметичких и да, откако је на власти, и даље ради у интересу народа САД и целог човечанства, иако покреће потпуно супротне мере од оних које је обећавао током кампање и то све то уз помоћ истих људи у окружењу, као и његови претходници.

А просечан Србин? Просечан Србин проводи половину свог слободног времена пред

ТВ-ом. Животни сан му је укидање визног режима са земљама ЕУ, док истовремено покушава да потисне чињеницу да услед недостатка личних финансија такво хипотетичко путовање у ЕУ не би могао приуштити. Просечан Србин сматра да ће уласком Србије у ЕУ сви (или бар већина) његови проблеми бити решени. Просечном Србину егзистенција породице виси о концу, али он ипак подржава овакву приватизациону политику, у којој је једина жртва управо он. Просечан Србин ризикује да му дете постане наркоман. Па ипак, не бави се проблемом албанске нарко-мафије, нити повећане продаје наркотика у његовој земљи. Просечан Србин радо гледа ТВ-програме за разоноду и медиокризацију еврокрпске нације (*Гранд-шоу* или *Велики Брат*, ствар је (не)укуса), не би ли се утопио у игноранцији и забораву, кад год схвати да власт ради управо против њега самог.

Просечан Србин је, исто као и просечан Американац, производ телевизије коју гледа. Џорџ Орвел је још пре шездесетак година тврдио да је данашњи човек наиван управо колико и онај у средњем веку. Али није за кривити ни просечног Американца, као ни просечног Србина за то што је један део интелектуалне елите његовог народа корумпиран, а други обесхрабрен.

„Мрзим телевизију. Мрзим је исто колико и кикирики. Али не могу да престанем да једем кикирики.“

Орсон Велс

Прихватили ми то или не, одређени систем вредности је у заједници могуће ефикасно представити и имплементирати само популистичким приступом. Врх ДС-а је тога био свесан током последње деценије. Тек када су се практично одрекли елитистичког приступа бирачима и дозволили да им популизам попуни редове, осмелили су се да однос са ДСС-ом преведу из конкуренције у отворену конфронтацију. *„Европа, бре!“*, могао би бити мото данашњег ДС-а. Кома није јасно о каквом се приступу широким масама ради, нека прочита првих неколико страна било ког броја

Блиц

а

Популизам такође носи своје ризике одржавања сопственог система вредности. Највећи

од њих је сплет системских слабости, које са собом носи идолизација харизматских лидера (живих или покојних). Стога и није нереално очекивати расцеп на две или три нове странке из корпуса самог ДС-а. Али, ни то не би донело превласт патриотским снагама Србије. У том случају, на пораст популарности могао би рачунати само ЛДП, који би у Б92 имао медијску залеђину, за разлику од свих осталих странака.

Права, независна интелектуална елита једне земље осуђена је на изолацију све док се практично не одрекне елитистичког ексклузивизма. Другим речима: **најлакше је бити сам - и у праву**. А телевизија је, управо, облик популистичког деловања, који уз објективну уређивачку политику, лишена партитократске диктатуре у уредништву и без уплива финансијских центара моћи у власничку структуру, може однети превагу политичке будности овог народа, над његовом хибернацијом. Први корак ка томе био би идентификација потребе за отварањем једне нове, независне медијске куће у Србији.

А нова телевизијска кућа могла би жестоко угрозити гледаност водећих телевизија, уколико би се у уредништву определила за понуду управо онаквог програма, каквог је аудиторацијум постепено лишен, током последње две деценије. Поред квалитетног информативног, неопходно је понудити добар и богат културно-уметнички програм, образовне емисије, документарне филмове, који ће се бавити свим актуелним питањима у земљи и свету, програм за омладину, програм за децу итд. Такав медијски пројекат требао би да пробуди партиципацију код многих припадника (насилно медијски маргинализоване) независне интелектуалне елите Србије, из апсолутно свих струковних сфера. Једино се намећу питања *како би таква телевизија уопште добила дозволу за рад од Републичке радиодифузне агенције* ? И колики би обим финансија такав пројекат изискивао?

„Телевизија је корпоративна вулгарност.“

Џон Леонард

Вратимо се, на тренутак, догађајима из `99. Медијски мрак, који је прогутао Србију у западним медијима био је непробојан. Током агресије, српске власти су се потрудиле да омогуће свим заинтересованим грађанима, да се бесплатно прикључе на Интернет, увидевши да је то један од малобројних начина да се, у оним тешким данима, гласови истине из Србије чују широм света. Идеја је, иако недовољно разрађена и траљаво реализована, била начелно добра. Циљ је био да се на западу, у медијском мраку који су створиле и одржавале водеће телевизијске куће, чују и алтернативни гласови, са

супротне стране батине која је у рукама империје.

Наши гласови, те исте године, нису били усамљени. Мало ко од нас је, послератним концем `99, обраћао пажњу на дешавања у свету. Није нас ни кривити. За то време, у свету се, на алтер-глобалистички начин водила борба против истих структура моћи, који су водили рат против Србије.

У новембру су широм света организовани протести против самита Светске трговинске организације. Сличних протеста било је много током претходних месеци, али на свим *мејнстрим* медијима су или маргинализовани или сатанизовани, док се у *најобјективнијим* медијима само извештавало о необјашњивим и ничим изазваним сукобима антиглобалиста са полицијом. Створена је потреба за бољом координацијом у извештавању алтернативних медија о свим оним темама које су лишене објективног извештавања на најгледанијим телевизијама.

Тих дана створена је независна организација *Народна глобална акција (People's Global Action* [\[6\]](#)), са циљем што боље размене и дистрибуције вести, иницијално везаних за протесте против СТО, широм света, као и за координацију акција између различитих анти-глобалистичких група. Врло брзо се створила потреба за независном медијском мрежом. Крајем новембра, основана је

Индимедија

(
Independent Media Group

[\[7\]](#)

), која је данас једна од водећих независних медијских мрежа у свету. Она представља заједницу независних медијских организација и стотина самосталних новинара и нуди не-корпоративно информативно покриће, како у малим, локалним заједницама, тако и у широким социјалним слојевима.

Индимедија

је истински демократски медиј, вођен принципима прецизног, радикалног и пасионираног истинитог извештавања. Финансирана је искључиво индивидуалним прилозима, чиме је крупан капитал лишен утицаја на уредништво.

Информативно-програмску садржину одређују сами учесници, с` тим што се не дозвољава говор мржње. Партиципативно новинарство је у основи те медијске групе, а партипација је слободна за све заинтересоване учеснике. На тај начин, кадар се одабира принципом добровољности. Учесници мреже су сви, од професионалних новинара, учесника дебата, трибина и протеста, до

грађана-репортера. Индимедија

је присутна у много земаља света, с тим што је размена вести врло интензивна. На тај начин сви догађаји, у целом свету избегну медијски мрак (нпр. Рат за гас у Боливији 2003, као и протести против рата у Ираку). Током свог постојања је искусила неколико гашења сервера

[\[8\]](#)

, блокада, па чак и напада на своје новинаре

[\[9\]](#)

, до 2006, када су свој правни статус изборили и у САД и у УК.

Индимедија

је била само прва од многих независних медијских мрежа, које су у међувремену створене. То је пројекат, који је објединио политички и друштвени Интернет-активизам, партиципативно новинарство и глобализовао их. Омогућио је подизање алтер-глобалистичке, анти-милитаристичке, анти-корпоративне, социјалне, анти-колонијалистичке, анти-интервенистичке, регионалне, па чак и националне свести у многим земљама, које учествују у овој мрежи.

Колики је данас стварни утицај независних медија на јавно мњење у свету, сведочи и чињеница да је, непосредно после 11. септембра 2001. 88% Американаца подржавало Бушов *антитерористички* интервенционизам [\[10\]](#) у спољној политици. Свега седам година после, само 47% Американаца (у свету је тај проценат још мањи) је остало убеђено да терористички напад од 11. септембра није био *посао изнутра*

[\[11\]](#)

. Информације које би оспориле званични извештај владине Комисије о 11. септембру, просечан гледалац није могао пронаћи на *мејнстрим* медијима, већ управо преко алтернативних медија.

“Било је право време и било је места за такву идеју. Платформа је створена. Интернет је коришћен за заобилажење корпоративних медија, користили смо отворено издаваштво и мултимедијалне платформе. Те ствари нам раније нису биле доступне и то је био почетак анти-глобализационог покрета у САД. “

Шери Херндон

Година 1999. донела је и глобални политички Интернет-активизам. Иако је у многим земљама политичка Интернет-сцена недовољно артикулисана и у различитој мери омогућује друштвени и политички дијалог, постала је значајан сегмент политичког живота земаља са развијеним Интернетом.

Код нас је Интернет-активизам ограничио своју концентрацију утицаја на социјалним мрежама (*Youtube* и *Facebook*), мноштву раштрканих форума, Интернет-часописа, блогова и другим местима за размену ставова, вести, анализа, предвиђања и, често, конструктивних идеја. Политички живот Србије на Интернету је врло богат, али и врло изолован, те у великој мери и стерилан у погледу учешћа у свеукупном политичком животу земље. Сав тај политички потенцијал наше земље крије се у стотинама, чак хиљадама појединаца, који у оваквим условима, практично троше огроман таленат, добру вољу, ентузијазам и енергију без пуно ефекта на ширу јавност.

О коликом потенцијалу политичког Интернет-активизма се ради, сведочи истраживање Института за политику, демократију и Интернет, из Њујорка (*Киберактивизам: онлајн активизам у теорији и пракси*

[\[12\]](#)

).

Онлајн-политички грађанин

има седам пута више потенцијала да пресудно утиче на формирање политичких ставова код људи са којима је у непосредном контакту, од просечног грађанина. Иста студија је објавила још један резултат: да 69%

онлајн-политичких грађана

има утицаја на формирање јавног мњења. Упоређујући пасиван приступ политичком животу

ТВ-грађанина

и активан приступ политичком животу модерног

Интернет-грађанина

, можемо закључити да је политички Интернет-активизам постао виртуелно огледало независне интелектуалне и политичке елите једне нације. Не треба посебно напомињати да је број Интернет-активиста ограничен (у Србији не само невеликом популацијом, већ и релативно ниском процентом доступности Интернета становништву).

Водеће медијске куће су, и код нас, почеле интеграцију Интернет-активизма и концепта *грађанина-репортера*

у производњи информативног програма. Наравно, овакве иновације су код њих само козметичке природе и сама партиципација је стављена у експлицитну службу актуелне

уређивачке политике. На РТС-у је партиципација аудиторјума сведена је на минималан број, строгим критеријумима одабраних, коментара на постојеће вести. У метод одабира тих коментара нећемо улазити. Телевизија Б92 је отишла корак даље у правцу интеграције партиципативног новинарства, што се углавном састоји од емитовања видео-прилога

грађана-репортера

. Истине за вољу, већина тих прилога су снимци малолетничких туча и саобраћајних прекршаја. Међутим, та медијска кућа врло ефикасно, следећи циљеве своје уређивачке политике, експлоатише и прилоге везане за битнија питања. Најпознатија је медијско-пропагандна бомба

Косово за патике

, којом су (примењујући закључке Постманове теорије

информације-акције

) покушали да бесконачним понављањем приче о несташлуку две шипарице, у једном делу јавности баце сенку на велики народни протест против проглашења косовске независности. Наравно, људска права их нису заинтересовала, када је, током Бајденове посете, на Тргу Републике ухапшен младић који се мирно молио Богу

[\[13\]](#)

. Такав прилог неће наћи места у информативном програму водећих телевизија у демократској Србији.

Могућности које носи партиципативно новинарство и ангажовање Интернет-политичких активиста врло брзо су уочене и недуго потом примењене у најуспешнијим светским алтернативним медијским кућама. Ground Report [\[14\]](#) и DigitalJournal.com [\[15\]](#) су чак професионализовани и новинарима-учесницима исплаћују хонораре, према читаности чланака, односно гледаности прилога.

Додатне потенцијале доноси и сам развој Интернет технологија, који је омогућио и постојање **Интернет телевизија**. Интернет телевизија (или WebTV) нуди дистрибуцију ТВ-програма путем Интернета. Емитује се директно на Интернет, на сопственој адреси, а персонални компјутери гледалаца има улогу ТВ-пријемника. Интернет телевизију не треба мешати са дистрибуцијом програма *земаљских* ТВ-станица до корисника, коришћењем хардверске инфраструктуре Интернет-инсталација. Она омогућује праћење ТВ-програма уживо, с тим што поседује неке врло битне предности у односу на конвенционални дистрибутивни метод. Најважнију предност чине

неупоредиво нижи трошкови емитовања, дистрибуције и пријема програма.

Нема потребе за преносом програма путем земаљских репетитора, нити путем мреже кабловских телевизија, јер се користи постојећа Интернет мрежа. Такође, програм је могуће емитовати са било ког места у свету, корисницима у целом свету. Потребан је само Интернет прикључак, сервер са одговарајућим капацитетом и софтверска подршка

за емитовање. На овај начин, нема потребе за дистрибуцијом ТВ-програма путем репетитора, сателитских линкова и кабловске ТВ-мреже. Све то, уз врло симболичне финансијске издатке.

American News Project [16] је Интернет-телевизија, која је објединила професионално и грађанско новинарство и дистрибуира прилоге на стотинама сајтова широм света. The Real News [17] је једна од најпознатијих и најутицајнијих независних Интернет-телевизија. У уредништву куће су, између осталих, Пол Џеј, Гор Видал и Хауард Зин и телевизија окупља велики број еминентних аналитичара. Финансирана је искључиво добровољним прилозима гледалаца. Иако негује традиционално професионално новинарство, и она одскора отвара значајан информативно-програмски простор добровољном *грађанском новинарству*.

Током свега две године рада велико интересовање за њихов програм и нарасли утицај овог медија усмерили су их и на конвенционалну, кабловску дистрибуцију у англоамеричким земљама.

Интернет телевизија је у Србији још увек идеја у повоју, бар у смислу отварања независне медијске куће са оваквим видом дистрибуције програма. У региону је присутна (у Италији постоји преко двадесет Интернет-ТВ станица, неколико од њих су независни медији). У нашој земљи од прошлог лета, функционише и прва (студентска) Интернет-телевизија [18], са 24-часовним програмом.

Могућност отварања Интернет-телевизије, као независне ТВ-станице у Србији, до сада није озбиљно разматрана. Повољне околности у Србији су и то што рад Интернет-телевизија не спада у надлежност РРА. Додуше, и нигде у свету, за рад Интернет-ТВ, није потребно добити дозволу икакавог орвелијанског *Министарства Истине*. Такође, Србија је једна од малобројних европских земаља без државне цензуре на Интернету (према извештају *Репортера без граница* [19]).

Највећа предност Интернет-телевизије су, убедљиво, изузетно мали инвестициони трошкови оваквог медијског пројекта. Поред тога и могућност емитовања програма са било ког места. Уколико би уреднички кадар био одабран следећи принципе стручности и добровољности и ако би се охрабрила шира партиципација заинтересованих појединаца (студената новинарства, али и *грађана-новинара*)

у оваквом медијском пројекту, за финансирање овакве телевизије били би довољни добровољни прилози из земље и дијаспоре. Од виталног значаја за морални

кредибилитет оваквог медија у аудиторијуму било би спречавање учешћа крупног капитала у власничкој структури, као и партијских интереса у уредништву. То не само да би донело имиџ правог независног медија, већ би и уређивачка политика имала и реалну могућност да се у информативном програму бави системским проблемима земље, као што су корупција на свим нивоима, приватизационе малверзације, организовани криминал, привредна мафија и много других *шкакљивих* тема.

Такође, било би неопходно аудиторијуму понудити и квалитетне програме, свих оних жанрова, који су у водећим медијима запостављени. Уколико се за учешће мотивишу независни стручњаци из свих струковних сфера, уметници, којима је ограничен приступ на водећим медијима, програмска садржина би се могла јако добро уредити. Била би потребна и одговарајућа заступљеност културно-уметничког програма, затим образовних емисија, програма за младе, док се забавни програм количински уопште не би морао истицати. Била би отворена могућност приказивања мноштва документарних филмова са националним, друштвеним или светским темама. Велики број аутора документарца (попут Алекса Џонса, Гора Видала, као и много руских редитеља) не захтева никакву надокнаду за јавно приказивање њихових филмова, већ их и сами нуде у слободној дистрибуцији на Интернету. Могућности за квалитетно попуњавање програмске шеме, растеређене доминације забавног и комерцијалног програма, биле би врло велике. Још једна од предности је и могућност слободног отварања и више канала, уколико се укаже таква потреба.

Ипак не тако повољна околност је и то што у Србији тек трећина становништва, одн. 32,4% - има приступ Интернету [\[20\]](#). Али, са аспекта доступности независног ТВ-програма, трећина популуса је одличан обим потенцијалног аудиторијума. Па ипак, Србија има једну другу предност, којом би се овај недостатак могао надоместити.

Упоређујући доступност Интернету у различитим местима у земљи, није тешко закључити да је доступност Интернету у већим градовима умногоме виша него у мањим срединама. Са друге стране, са мањим бројем становника, расте гледаност регионалних и локалних ТВ-станица. У Србији, поред осталих, дозволе за рад има и 26 регионалних, као и 90 локалних ТВ-станица [\[21\]](#). Већина њих једва чека неку могућност да квалитетним програмом попуни програмску шему.

Оснивање нове ТВ-мреже, која би локалним и регионалним телевизијама дистрибуирала део програма наведене Интернет-телевизије је веома изводљив пројекат. Такође, не би

захтевао велико улагање, а њиме би се покрио аудиторијум доброг дела унутрашњости земље. *Двери српске* су и у овом пољу биле активне, организујући мрежу [22], путем које локалним и регионалним телевизијама дистрибуирају емисије из сопствене продукције. Умрежавање оваквог типа је Законом дозвољено и не изискује никаква посебна одобрења РРА, уколико дневни програм мреже није дужи од три сата [23]

. Искуства са мрежом „АНЕМ“, која је имала значајан утицај широм Србије деведесетих, могу се искористити и применити у успостављању нове мреже независних медија у Србији. Локалне телевизије имале би могућност учешћа не само у дистрибуцији, већ и у продукцији, чиме би обогатиле програм мреже информацијама из свих делова Србије.

Комбинација ова два вида дистрибуције програма покрила би скоро цео аудиторијум Србије са минималним финансијским улагањима. Касније би се, уколико овакав нови медиј почне давати позитивне резултате, видљиве у порасту гледаности и утицаја у друштву, могла потражити средства за отварање ТВ-куће са националном покривеношћу. Приликом прикупљања средстава за такав потенцијални пројекат, морали би се отклонити ризици инкорпорације крупног капитала у власничку структуру.

Комбинација стручног и добровољног уредништва са партиципативним и добровољним новинарством, омогућила би коришћење свих наведених потенцијала Интернет-активизма, вођених непристрасном и независном уређивачком политиком, док би се дистрибуција информација, овај пут, проширила са уског круга Интернет-активиста, на целу популацију. То би отворило и могућност ширег друштвеног дијалога, везаног за многа питања, на која је естаблишмент до сада имао спреман *подразумевајући* одговор. Попуњавањем програмске шеме свим жанровима, који мањкају у програмима водећих телевизија у Србији, успело би парирати и у разноврсности садржине, што би, такође, дало дугорочне позитивне резултате у гледаности.

„Све је дошло оданде!“ – Лех Валенса, показујући на телевизор, када га је новинар питао зашто је комунизам пао.

Још једна, врло битна могућност, која би се овим путем отворила, је сарадња на размени вести и прилога са другим независним медијима широм света, што би овдашњем

аудиторијуму подигло глобалну и геополитичку свест и обогатило га објективним информацијама о догађајима у свету. Исто тако, нецензуриране информације из Србије би могле неометано да дођу до јавности на Западу, што је било систематски онемогућавано, током последње две деценије. Такође, не треба заборавити и могућности регионалне сарадње са алтернативним медијима из окружења, као и са медијима из традиционално пријатељских земаља. Утицај алтернативних медија у региону такође јача, поготову у светлу Светске економске кризе. И поред тога, привреде тих земаља такође море проблеми тајкунизације, пропалих приватизација и повећаних социјалних разлика. Итекако би било значајних тема за сарадњу и на овом нивоу.

Отварање независне телевизије по оваквом концепту, апсолутно је изводљиво са правног и финансијског аспекта. **Са врло малим средствима, могао би се осветлити актуелни медијски мрак у Србији** и оспорити монопол политичког и друштвеног естаблишмента на овдашње јавно мњење. О потребама за оваквом телевизијом се може нашироко елаборирати. Независна интелектуална елита Србије, иако маргинализована, има људског потенцијала за реализацију оваквог пројекта. Једино питање је – има ли воље за то?

---

[1] <http://hope.journ.wvu.edu/tpilgrim/j190/Postman5.summary.html>

[2] <http://www.nspm.rs/istrazivanja-javnog-mnjenja/g17-plus-iznad-ldp-ispod-cenzusa.html>

[3] <http://www.nspm.rs/kulturna-politika/raznovrsnost-tv-programa-u-srbiji.html>

[4] <http://www.vidovdan.org/arhiva/print215.html>

[5] <http://www.swivel.com/graphs/show/33753005>

[6] <http://www.nadir.org/nadir/initiativ/agp/>

[7] <http://www.indymedia.org/en/index.shtml>

[8] <http://www.smh.com.au/articles/2004/10/08/1097089554894.html?oneclick=true>

[9] http://www.rsf.org/article.php3?id_article=19564

[10] <http://www.aei.org/paper/22819>

[11] <http://www.prisonplanet.com/report-much-of-911-commission's-findings-cite-intelligence-garnered-by-torture.html>

[12] <http://www.ipdi.org/UploadedFiles/political%20influentials.pdf>

[13] <http://www.youtube.com/watch?v=O4yXopGs5Lw>

[14] <http://www.groundreport.com/>

[15] <http://www.digitaljournal.com/>

[16] <http://americannewsproject.com/>

[17] <http://therealnews.com/t/>

Медијски мрак има алтернативу

Пише: Милан М. Бабић
уторак, 16 јун 2009 23:59

---

[18] <http://www.stvsrbije.webs.com/>

[19] http://www.rsf.org/rubrique.php3?id_rubrique=273

[20] <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

[21] <http://www.rra.org.yu/index.php?id=5&task=dozvole>

[22] <http://www.dverisrpske.com/rubrika/39>

[23] <http://www.rra.org.yu/files/1219132732zakonoradiodifuziji.pdf>